

Selles lehes:	Antsla vallas on koduloomuuseumi nurgakesed	Ettevalmistused Hauka laadaks on alanud	Päike polnud veel tõusnudki, kui Lollidemaal käis vilgas tegevus	Tsooru keskuse arendamisest	Kui vallavalitsus ei hooli sündivuse ksvust
	Ik 3	Kevin Grihin liigub suusarajal tõusvas joones	Ik 4	Tiit Tõnts kui inimene ja Antsla vallavanem	Valla deokraatlikust juhtimisest pärast valimisi
				Ik 5	Ik 6
					Ik 8

“Kuni su küla veel elab, elad sina ka”, niimoodi laulsime Eesti- maale kolmkümmend aastat tagasi. Täna külaleteda seda uuri- ribki, kuidas meie vallas selle elulootusega ja plaanidega on. Küla elamine ei tähenda ainult üksikuid inimesi ja maju, küla elamine tähendab kogukonda ja avalikku ruumi. Haridust, teenuseid, kaubandust, kultuurielu...

Avalik ruum on meie ühine elutuba, paik, kus me kohtu- me, ilma vajaduseta tingimata midagi tarbida. Seepärast on eriti oluline kergliiklusteede, ujumispaikade, valgustatud tä- navaruumi arendamine ning tasuta ligipääs raamatukogudesse ja kultuurimajadesse. Tuleb soodustada ka kohaliku ettevõt- luse arengut, valla erilise tähelepanu all peaksid olema need kohalikud ettevõtted, kelle esimene klient on meie oma valla inimene. Just need tekitavad ühist rikkust ning seovad meid kogukonnana ühte. Uurimegi selles lehes Tsooru näitel, millise- sed on külakeskuste arendamise head ja vead.

Külaelu ei saa jätkuda ilma hariduseta: kui ei ole häid koo- le ega lasteaedu, siis kolivad noored inimesed lihtsalt ära. Kü- lalalehel on juba pikka aega mure valla alushariduse pärast: tun- dub, nagu lasteaed oleks mingi tüütu putukas valla eelarves, mille kasust keegi päriselt aru ei saa. Paraku peavad lapseva- nemad lasteaiakoha eest võitlema, kuid hädavajaliku uue söi- merühma raha paigutatakse silmaga pilgutamata teistsaldavate generaatorite tarbeks. Muidugi on ka generaatoreid tarvis, aga kui inimesed lasteaiakohtade puuduse pärast ära kolivad, siis paraku mitte enam kauaks.

Ei tohi aga ka ära unustada suurprojekte: neid asutusi ja tegevusi, millel on paratamatult suurem, maakondlik või üle- riiklik haare: Hauka laat ja Linda rahvamaja, kuid ka näiteks endine Tsooru kolhoosikeskuse administratiivhoone. Meil on hea meel näha, et Hauka laat pärast kaht aastat varjusurma on taas tagasi tulemas ning ootame põnevusega, millise uue vindi sellele annab uus peakorraldaja, Vana-Antsla teatriaida looja Helger Kavant. Tegelikult ongi viimane aeg laada toi- mimist natukene muuta, kaubelda ei tule laadal mitte ainult asjadega, vaid üle riigi Antslasse kokku tulevatele inimestele tuleb näidata ka meie eluviisi, tegevusi, pakkuda kultuuri ja meelelahutust.

Linda rahvamajaga on asjad kahjuks keerulisemad. Tege- mist on olulise ajaloolise väärtusega, tegemist on maakond-liku taseme saaliga, kuid kahjuks on selle reaalse kasutuse plaanide asemel ainult õhin ning mõnede inimeste vankumatu soov sinna igaks juhaks sadu tuhandeid sisse panna. Vaata- mata korduvatele küsimustele vallavolikogus või siinsamas Külalehe veergudel, ei ole kuskilt paistmas plaani, milliseks saab Linda rahvamaja kasutus. Isegi Kultuurikeskuse juht laiutab käsi ning ütleb, et tal on niigi kolme rahvamaja ning suurürituste korraldamisega käed tööd täis, Linda rahvamaja arendamine tema kohustustesse ei kuulu. Võib-olla enne, kui hakata raha kulutama, võiks teha sisulise plaani, mis nende kulutuste eesmärk on.

Külaelu tähendab ka seda, et mäletame, kust me tuleme. Antsla vallas on mitmeid tublisid inimesi, kes aegade jooksul on kogunud ja süstematiseerinud valla minevikku, koolielust tööeluni, igapäevatoimingutest kõnelemata. Kahjuks on selle töö tulemus aga killustatud, puudub nii süstemaatiline uurimi- ne kui avalik väljapanek. Külaleht arvab, et Antsla vald vajaks oma muuseumi: säilitame oma minevikku, pakume turistile huvitavaid teadmisi ning loome mõned spetsialistitöökohad juurde. Miks mitte tabada kaks kärbest ühe hoobiga: päästa omaaegne tipparhitektuur, Tsooru kolhoosikeskuse hoone la- gunemisest ning võtta see kasutusele muuseumina?

Viimaks, kuid kõige olulisemaks – meie inimesed. Just tänu valla inimestele võime kerge südamega ütelda, et meie kandi küla elab küll, täna ja edaspidi. Kuigi uus aasta algas kurvastusega, meie hulgast lahkus üks Antsla vallale alusepa- nijatest, pikaaegne omavalitsusjuht Tiit Tõnts, siis saame us- kuda, et tema pärand ei unune ning talle on väärikas järelkasv olemas. Veebruaris said ju tervelt kaks meie kogukonna liiget, koolijuht Katrin Martinfeld ja vabatahtlik tuletõrjuja- pääst- ja Mati Koch Eesti riigilt teenetemärgid, spordis hoiab Antsla valla lippu kõrgel noor suusataja Kevin Grihin. Oleme nende üle uhked!

Tänavu tuli Antsla valda kaks teenetemärki

Kalle Nurk

Iseisvuspäeva eel tunnustas Eesti Vabariik oma teenetemärkidega inimesi, kelle sihikindlus, ennastsalgavus, pühendumus, leidlik- kus või looming on eeskujuks paljudele teistele ning on muutnud kogu Eesti paremaks, hoolivamaks, märkavamaks, ettevõtlikumaks.

Katrin Martinfeld. Pilt on tehtud 22. veebruaril direktori kabinetis. Fotod: Kalle Nurk

Valgetähe IV teenetemärgi sai Antsla gümnaasiumi direktor Katrin Martinfeld

21. veebruaril avalikustati pre- sident Alar Karise poolt täna- vused 148 teenetemärgi saa- jate nimesid, kelle hulgas on ka Antsla gümnaasiumi direktor Katrin Martinfeld.

Päev hiljem direktori ka- binetis istudes meenutame möödunud päevi.

Katrin: „Esimesena sain minule teenetemärgi omista- misest teada läbi ajakirjanduse, kui mulle helistas Lõuna-Eesti Postimehest Arved Breidaks. Uudis oli minu jaoks väga suur. Ma pole kunagi mõelnud sellest, et võiksin sellise tun- nustuse saada. Kuna oli pärast- lõunane aeg ja koolis tööpäev lõpupoole, jõudis uudis kol-

leegideni erinevaid teid pidi. Kindlasti võis üheks märgiks olla minu hõisuhüüd, mis kos- tis minu kabinetist. Üheskoos röömustasime täna tööpäeva alguses, kolleegid laulsid mulle õnnesoovilaulu.

Kõik on veel väga värske, et päeva esimeses pooles oleks õpilaste käitumises midagi märgata olnud. Küll oli mul hommikul kohe esimene tund matemaatika 12. klassiga. Abi- turiendid olid küll minu teene- temärgist teadlikud, soovisid mulle õnne ja kallistasid. Tegime koos ka ühe suure kalli ja söime kommi.”

Kui inimesega juhtub midagi head või halba, siis ikka käib mõtetest läbi, et miks just mina. Nii on ka Katrinil. Valge- tähe teenetemärk ei tulnud Ka- trinile mitte juhuslikult. Alates 1985. aastast on ta olnud koo- lis ja hariduselusel iga päev. Ta alustas matemaatika õpetajana, millele järgnes töötamine Võru

Kreutzwaldi gümnaasiumis õp- peala juhatajana ja hiljem kooli direktorina (2011-2015). Alates 2015. aasta augustist toimetab ta Antsla gümnaasiumi juhina.

Isikliku eeskujuga muudame maailma, vahel ka inimest

Katrin Martinfeld räägib enda tööst ja elust üldse väga lühidalt, kuid suure tundega: „Olen alati teinud oma tööd pühen- dumusega. Kool on mulle alati olnud väga tähtis. Siia tulen suure rõõmuga. Olen tüüp, kes otsib uusi väljakutseid, et minna kaasa uuendustega ja leida uusi võimalusi arenguks. Mind pole kunagi rahuldanud kohaltammumine. Ju siis seda kõike pikka aega tehes olengi saanud tunnustuse vääriliseks, mis võttis pisara silma.

Mugavustsooni võib langeda meist igaüks, nii noor kui vana. Edasiareng ei olene ainult

vanusest. Teada on, et täiskas- vanut inimest me suurt muuta ei saa. Et midagi uut ellu viia ja saavutada, tuleb olla ise eesku- juks ja uskuda ise teostatavasse kirglikult ning tõsiselt panu- tama. Isikliku eeskujuga saame muuta maailma, mitte alati aga inimest. Seega muutused alga- vad iseenda muutmisega ja al- les siis edasi teiste, minu puhul õpilaste ja kolleegide ning ins- pireerimine ning innustamine end proovile panema.

Omalt poolt sooviksin öel- da kõigile lastevanematele ja piirkonna inimestele „Suur aitäh!”. Nii lapsed kui nende vanemad on minu inimesed. Ilma seltskonnata, kes mul on, pole võimalik toimetada. Võin soovida mida iganes, olemas peavad olema head kolleegid ja sõbrad. Minu kodu on minu lapsed, töökaaslased, sõbrad. Kõigile suur aitäh ja ilusat Va- bariigi aastapäeva!”

(Järgneb 2. lk)

Tänavu tuli Antsla valda kaks teenetemärki

(Algas 1. lk)

KÜSITLUS: Mida arvad Katrin Martinfeldile Valgetähe teenetemärgi andmisest ja kuidas teda iseloomustad?

Elisa,
12. kl õpilane

Olin koos Sannaga direktorile vastamas, kui temale tuli telefonikõne. Nägime, et telefoniga vesteldes tuli direktorile pisar silma ja ta tahtis teada, kes selle jamaga hakkama sai. Kui teada sain, et kõne oli seotud direktorile teenetemärgi omistamisega, oli mul uhke tunne. Katrin on tubli tüdruk. Ta õpetab meile matemaatikat. Mõnikord, kui me teemast aru ei saa, siis on ta eriti kannatlik ja seletab meile ilusti teemat niipalju kui on vaja.

Sanna,
12. kl õpilane

Olin koos Elisaga direktorile vastamas, kui ta sai telefonikõne. Algul ma ei saanud midagi aru. Nägin tema emotsioone, aga ei taibanud, mis toimub. Hiljem internetist lugedes tema autasustamisest oli mul küll väga uhke tunne. Järgmise päeva hommikul, kui ta meie klassi matemaatika tundi tuli, tegime suure kalli ja ta andis meie kommi. Direktor on hästi kannatlik. Ta ei lähe enne teemaga edasi, kui vii-

mane kui üks on sellest aru saanud. Ta on nii *fun*. Vahepeal on tunne, et direktoritöö tõttu ta ei jõua meiega enam nii palju tegeleda, aga ta ikkagi väga armastab meid.

Ragnar,
11. klass

Ma lugesin netist direktorile teenetemärgi andmisest. Hea tunne oli. Direktorina on ta tore. Usun, et ka pärast kõrge teenetemärgi saamist on ta ikka meie suhtes hoolitsev ja abivalmis.

Oliver,
11. klass

Teenetemärgi saamisest lugesin internetist. Direktor teeb oma tööd väga hästi. Kui vaja, tegeleb probleemidega kohe. Ta osaleb ka kooli mälumängus, mida mina korraldan. Mälumäng toimub juba teist aastat, kus osalejad on alates kuuendast klassist. Asjaolu, et on ka õpetajate meeskond ja et ka direktor ise lööb mängus kaasa, meeldib mulle väga ja annab üritusele kaalu.

I klassi tüdrukud

Tüdrukutele meeldib koolis käia. Neist igaüks on endale leidnud sõbra, mille üle on väga hea meel. Ühest suust tunnistavad nad, et kõige parem õpetaja on Ly. Kui koolitundidest ühele meeldib kehaline kasvatus, siis mitmelegi teisele just vahetund, sest see kestab kuni 30 minutit. Seda juttu, et kooli direktor on kuri, pole nad kuulnud ega usugi. Küll aga teavad, et ta on hea. Kooli direktor pole küll kunagi nende juures käinud, aga nad on teda kooli peal ringi kõndimas näinud.

Ka esimese klassi poisid Bert, Andero ja Mairo on koolimaja peal direktorit märganud. Oma hinnangi antud – kannab prille, välimuselt kena ja päris ilus, ta on rõõmsa olemisega. Direktorit nähes nad hirmu ei tunne. Samuti teavad nad, et direktor juhib kooli ja teeb tähtsat tööd. Ta peab koolis korda hoidma, et midagi väga halvasti ei läheks. Poisid on valmis selles töös direktorit omalt poolt aitama ja olema alati head lapsed.

Liina Kersna,
haridus- ja teadusministerminister

Katrin on koos oma võimsa meeskonnaga kujundanud Antsla koolist elujõulise kooli, kus lastel on kõik võimalused saada väga head haridust. Antsla kool on terves Eestis tuntud kui liikuma kutsuv kool. Antsla gümnaasiumit ja Katrin Martinfeldi mujal aga eestlaslikult vaikselt imetletakse ja kelle kogemusest

ning praktikatest ka õpitakse. Lisaks on Antsla kool ka ettevõtlik kool ning tervist edendav kool. Antsla koolil on oma põllumaa, kus kasvatatakse koolitoiduks vajalikku aiavilja. Ka see ettevõtmine on teedrajav algatus, mis on inspireerinud ka teisi koolesama tegema. Imetlen Katrini alati lahenduste ja koostööle orienteeritud suhtumist. Usun, et just neid omadusi tema juures on märganud ning nüüd ka riikliku teenetemärgiga tunnustatud. Olen Katrini ja Antsla kooli üle uhke ja õnnelik! Palju õnne, austatud koolijuht!

Vabatahtlik tuletõrjuja-päästja Mati Koch pälvis Eesti Punase Risti teenetemärgi

Eesti Punase Risti teenetemärgi sai Tsooru vabatahtliku päästekomando päästja ja selle looja **Mati Koch**. 21. veebruari keskpäeval, kui avaldati tunnustuste saajate nimekiri, jõudis esimesena Mati Kochile meeldiva teate edastada Võru Kaitseliit. Järgnesid kohe ka Meelis Kivi Valga Militaarmuuseumist ja Ellen Aia Antsla vallamajast. Kuna Mati *facebookist* midagi ei tea, jäi lugemata selles avaldatud vallavalitsuse õnnesoov. Küll aga helistas järgmise päeva hommikul talle vallavanem Avo Kirsbaum isiklikult ja soovis õnne.

Mati Kochiga sai vesteldud EV iseseisvuspäeva eel, et teha väike tagasisivaade, tema elule ja tööle. Kõigepealt avanes huvitav fakt: elutoa laual lebas päevik, mida Mati on pidanud iga päev ligi paarkümmend aastat. Teenetemärgi saamise päev oli Mati elu aupäev. Selle päeva kohta oli päevikus hulganisti sissekandeid, peamiselt õnnitlusi kunagistelt töökaaslastelt ja sõpradelt.

Nii nagu selliste sündmuste puhul ikka, on kombeks uurida tunnustuse teada saamisele järgnenud emotsioonidest. Mati jäi selle suhtes kidakeelseks: „Mille üle siin rõõmus-

tada. Väärtus võib suur olla, aga kuhu ma lähen sellega. Kas hakkann rinnas kandma, et kõik näeksid?”

Mati arvab, et märgi teise külje taga on paljud tulekahjud, mis inimestele õnnetust toonud. Teenetemärgi koht saab olema kummutsahtlik. Mõtisklemisainet tekitab seegi, kes esitas tema kandidatuuri ja mis oli selle tõeliseks ajendiks. Võib vaid oletada, et sellesse on nähtamatult salvestatud kogu läbielatud elu vabatahtliku päästjana. Ta pole kunagi tööd põlanud ega pooleli jätanud. Raadiojaam on kogu aeg sisse lülitatud, et põlengu korral olla kohe löögivalmis. Siia juurde justkui öeldu tõestuseks räägib ta, kuidas ta väga tugeva äikese korral istub oma kodus, päästeülikond seljas ja tuletõrjeautos. Tema abiline on poeg Kaimo, kes tegeleb sel ajal küll muude töödega, kuid on ka niiõelda ootel. Selline valmidus on eriti oluline just Tsooru kandi rahvale, sest nii jõuab Mati kahemehe päästekomando vajaduse korral kõige esimesena appi. Teenetemärgile väärtushinnangu teema lõpetuseks lisab ta, et eks iga autasul on omaette väärtus. Sellesse mahub teistegi panus – Kaimo

Mati Koch 22. veebruaril 2022 oma kodus Luhametsa külas Vastse-Lahu talu suures toas elutoas.

töö ja eks mingil määral omal ajal abikaasa abivalmiduski. Tuletõrje autot aga peab ta Tsooru rahva autoks.

Antsla vallas on mitmes kohas koduloomuuseumi nurgakesed

Viimasel paarikümnel aastal on meie elu ja aeg muutunud väga kiiresti. Nutiajastu noored ei kujuta ette, kuidas elasid ja millised asjad ümbritsesid emasid, isasid, vanaemasid ja vanaisasid vaid mõnikümne aastat tagasi. Ega asjata ole levinud vanarahva ütlus: „Oma silm on kuningas“ või siis „Kes ei mäleta minevikku, elab tulevikuta.“ Veelgi muretekitavamaks teeb mineviku eiramine. Tore, et meie keskel on siiski tublisid eestvedajaid, kes on võtnud nõuks koguda vanavara tulevasele Antsla valla koduloomuuseumile.

Uue-Antsla vanaemad on kogunud ja talletanud rohkesti pärandvara

Mittetulundusühing Uue-Antsla Vanaemad on registreeritud 31. märtsil 2005. Selle ühingu loojad on Ellen Varov ja Varje Kupper. Nende tihedam koostöö algas ajal, mil Uue-Antslas hoogustus kepikõndimine. Kepikõndijaid oli viieteistkümne ringis. Ise soetati kepid, kõnniti aga organiseeritult koos. Kõnniti lähiümbruses ning tehti ka väljasõite Kekkose rajale Otepääl ja Võru-Väimela teele. Ellen on ajaloo vastu kogu elu huvi tundnud, Varjel on tihedad sidemed kunagise Edasi kolhoosi kontor-rahvamajaga.

Maja jäi tühjaks, kui Edasi kolhoos liideti Kuldre kolhoosiga. Siin on mõnda aega peavarju saanud naisselts ja toimunud taaskasutusse minevate riiete müük. Urvaste vald otsis majale kasutusotstarvet. Üheks väljapääsuks nähti selle andmist kodukaitsele. Kepikõndimise käigus, möödudes iga päev tühjalt seisvast majast, tulid Ellen ja Varje mõttele rajada

endisse kolhoosi kontorihoonesse koduloomuuseum. Koduloomuuseumi ideega mindi vallavanem Kurmet Müürsepa jutule. Kurmetile meeldis selline lähenemisviis väga ja ta andis rohelise tule. Veelgi enam. Vallavalitsuse toel ja abil ehitati ruumidesse riulid, kuhu sai esemeid ladustada. Et ettevõtmisel oleks ametlik käik, pandi alus ka mittetulundusühingule Uue-Antsla Vanaemad. Nimi annab üksühese vastuse, kes ühinguks kuuluvad. Ellen ja Varje meenutavad, et 2005. aasta oli aeg, kus iga päevaga lisandus mingi museaal. Inimesed annetasid väga lahkelt. Muuseumi esimene ese voodi näol pärineb Kallionite käest.

Kohe esimestest päevadest tehti ka üleskirjutusi, kellelt ja mis asi saadud. Nimistu on tänaseks väga pikk, mis peaaegu täitnud suure paksu registriiraamatu. See oleks veelgi pikem, kui kõik oleksid sisse kantud ühekaupa. Mõne annetaja nime võib leida enam kui 30 realt. Tööd tehti vabatahtlikkuse alusel. Raha neil polnud. Asjaolude tõttu kehtis omavaheline tööjaotuski. Kuna Ellen oli tööpäevadel seotud Urvaste kooliga, siis tema peamiselt otsis andmeid, kust mida saada, Varje koos autojuhust Valdur Saarega vedas asjad kokku. Meenuvad naljakad seigad, kuidas tassiti läbi küla kahevahel kohale kangasteljed või siis veeretati suurt liha soolamise pütti. Aastaga jõuti niikaugemale, et võis pidulikult muuseumi avada. Avamine toimus 11. märtsil 2006. Kohale tuli väga palju uudistajaid nii lähedalt kui kaugelt. Perenaiste südamesooviks oli igale annetajale kinkida ka lilleõis, aga selleks puudus raha. Suur oli nende üllatus, kui avamisele

tuli vallavanem Kurmet Müürsepp suure lillekastiga. Selline suhtumine liigutas väga. Et asi oleks veel pidulikum, mängiti maha ka vastõpitud Hendrik Saare 1933. aastal kirjutatud näitemäng „Pruut ja lehm ehk kirju iluduskuninganna“ lavastajaks Ellen Varov. Selle etendusega pandi alus Uue-Antsla näitetrupi tegevusele. Ellen jätkas üha uute etenduste lavale toomisega. Algul olid näitlejateks peamiselt naised, kes mängisid ka meesosi. Ellenile meenub üks tükk, kus ta pidi olema noore naise rollis. Rõõmu tegi see, et lõpuks haakus trupiga ka mõni mees. Tavaliselt mängitakse lugu korra. Vana-aja jaanipäev on jätkuks koduloomuuseumi laiendatud tegevusele. Esimest korda korraldati jaanipäeva 2007. aastal. Ikka vana aja moodi. Muusikat tegi lõõtsamees, kodukali, vana-aja mängud lõkke ääres olid asja ette. Lepiti kokku, kes mida kodunt kohutäiteks kaasa võtab. Toitu jagati vanakriit tasuta. Samas oli ka annetuskarj, mida võis juba vaba tunde järgi täita. Uue-Antsla Vanaemad on kogu aeg rahvale üritusi korraldanud tasuta. Toime on tulnud tänu toetustele ja projektidele ning loomulikult vabatahtlike kaasalöömisega.

Uue-Antsla koduloomuuseumi tegevust kajastati ka meedias. Turistid olid vaimustuses, et Urvaste kandis on ellu kutsunud nii tore ja vajalik ettevõtmine.

Üksmeelselt kiidavad Ellen ja Varje vallavanem Lembit Lutsu. Ka tema hindas nende tööd. Kui ta nägi, millise innuga naised harjaga pesid vanast koolimajast saadud asju ja kui palju tuli Urvaste kihelkonna piiridest kokku koondatud esemeid, mõisteti muuseumi laiend-

Ellen Varov (vasakul) ja Varje Kupper Uue-Antsla koduloomuuseumis. Pilt on tehtud 6. veebruaril 2022. Fotod: Kalle Nurk

damise vajalikkusest. Müügis oli Samarüüti maja, millel oma ajalooline väärtuski. Nimelt oli Samarüütel väga tegus inimene, võidelnud Vabadussõjas ja saanud selle eest selle maatuuki. Samuti oli selles majas TÜ kauplus, mille esimeseks juhatajaks Varje Kupper. Lembit otsustas volikogus maja ostu ettepaneku päevakorda võtta. Volikogu aga ainult irvitas selle mõtte üle. Maja müüdi edasi ja otsib praegu taas uut ostjat.

Ellen ja Varje väsimust ei tunne. Küll annavad nad aru elatud aastate arvule, mis iga aastaga suureneb. Muret teeb muuseumi tulevik. Kuidas saaks teha nii, et see kõik jääks kestma. Omast heast tahtest ikkagi nii palju tehtud. Muuseumiruumis on kõik kohad asju nii pungil täis, et külastajal on raske kõike olemasolevat hoomata. On ka üks kõrvalhoone,

mis samuti vajab kobistamist. Räägitakse küll muuseumi vajalikkusest, kuid otseselt keegi sellega ei tegele.

Mineviku väärtustamisest Tsooru kandis

Tsooru kandis on ajaloo talletamist peamiselt edendatud kohalikus koolis. Nii näiteks eraldati Lepistu koolimaja õuemajja muuseuminurk, kuhu siis õpetaja Jaan Kuuse juhendamisel õpilased tõid kodudest kokku vana-aja asju. Raske on öelda, miks suurelt alanud ettevõtmine pooleli jäi. Taas elustus olukord, kui hakati ette valmistama kooli 100 aasta juubeliks. Ajalooõpetaja Katrin Kooli panus sellesse oli suureks abiks raamatu „100 aastat Lepistu koolimaja Võrumaal“ mälestusteraamatus, kus leidis kajastamist ka tema kogutud materjal. Nõnda see tõusude ja mõõnadega toimus. Siinjuures võib nimetada ka kauaaegse eesti keele õpetaja Hele Aidma tööd lastega. Koos kooli sulgemisega sattus ohtu kõik varem tehtu. 2009. aastaks oli paar aastat tühjalt seisnud ajaloolise väärtusega ja väärtust talletanud koolimaja tundmatuseni muutunud. Igaüks, kes majja pääses, võttis endaga kaasa, mis meeldis. Kindlasti ootavad paljud asjad aega, mil Antsla vald hakkab tõsisemalt väärtustama minevikku ja otsustatakse muuseumi loomise vajalikkusest. Üks osa 2009. aastal koolimajja allesjäänud materjalist ja asjadest tõi äsja Tsooru rahvamajja tööle asunud uus juht Kalle Nurk oma kabinetti. Seal ongi nüüd ajutiselt tehtud kohaliku elu muuseuminurgake. Antsla vallas toimunud kultuurireform on pannud ka selle muuseumi küsimärgi alla. Kultuurikeskuse juht Kaspar Kurve on küll öelnud, et selles osas muutusi plaanis pole. Samas ei näe ta ka seda, et valla muuseumi teema kuuluks tema valdkonda. Kunstilise juhi sõnutsi on neil nii palju tegemist, et

lihtsalt sellega tegelemiseks ei jagu aega. Tsooru rahvamaja muuseuminurga tegemine oligi tegelikult maja juhataja omaalgatuslik ja vabatahtlik tegevus. Kas selle edasiarendamine on südamelähedane ka rahvamaja värskest tööle asunud kultuurireformijale, annab vastuse aeg.

Muuseumi saatusest Antsla gümnaasiumis

Ka Antsla gümnaasiumis oli oma muuseumi tuba, millel hoidis silma peal Katrin Kool. Teades Katrini suhtumist oma töösse, andis seal toimuv lootust aastakümneid jututeemaks olnud muuseumi rajamise elluviimiseks. Nii näiteks hoiti koolis Reidle kooli arhiivimaterjali (küll kastidesse pakituna). Samuti viis Tiit Tõnts pärast ameti maha panemist osa valla meened sinna hoiule. Kahjuks jõuame siingi tuumani, mis ohustanud muuseumirajajate tulevikku. Seoses Antsla gümnaasiumi C-korpuse renoveerimistöödega pakiti kogu muuseumivara kastidesse ja seal ta nüüd seisab oma saatust oodates. Selle saatuse kohta oskab direktor Katrin Martinfeld öelda vaid: „Muuseuminurgakese töesti pakkisime kokku seoses C-korpuse renoveerimistöödega. C-korpus täidab valla arengus muud eesmärki ning vajab ruume juurde. Valla muuseum peaks olema huvitav ja atraktiivne, kuid koolil puuduvad selleks võimalused. Muuseumi tarbeks pole koolihoonesse ruume planeeritud. Et tegeleda muuseumiga, oleks tarvis eraldi inimest, selleks aga eelarves raha puudub. Püüame ajalooarhiivi talletada, et ehk tulla välja hea idee ja lahendusega. Meie vald ei ole nii suur, et pidada mitut muuseumi. See peaks terve piirkonna peale olema üks asutus.“ Kooli direktor lisas veel, et see on tema esialgne arusaam, kuid see võib sõltuvalt olukorrast muutuda.

Muuseuminurgake Tsooru rahvamajas. Pilt on tehtud 31. detsembril 2021.

Helger Kavant.

Ettevalmistustööd Hauka laadaks on alanud

Möödunud aasta sügisel teatas Antsla Tarbijate Ühistu esimees Roman Provotorov, et tõenäoliselt ta edaspidi Hauka laada korraldamist enda peale ei võta. Aasta lõpus tegigi ta Antsla vallavalitsusele ettepaneku korraldada 2022. aasta Hauka laat või leida selleks sobivad partnerid. Provotorov põhjendas loobumist Antsla kaubandusmaastiku ja -võimaluste muutumisega ning võimalike korralduskulude märgatava tõusuga. Arvatavasti pidas teenekas kaubandusjuht silmas hiigelsuure Coopi poe

avamist Antsla kesklinnas ja samas paljude väikepoodide sulgemist ja et tulekul on veel ka Grossi toidukaupade kauplus.

Hauka laat on üks kõige suuremaid Antsla vallas korraldatavaid üritusi, selle väga mitmekesine kaubanduslik ja meelelahutuslik programm on andnud laadale üleriigilise tuntuse. Levinud on ütlus, et Hauka laadale lihtsalt peab minema. Antsla vallavalitsus võttis pakkumist tõsiselt ja kaalus ühe võimalusena anda laada korraldus Kultuurikeskusele. Viimase juht Kaspar

Kurve kaalus kõiki poolt ja vastu võimalusi ning leidis, et nii suurt üritust oma väikese kultuuritöötajate kollektiiviga ta hallata ei suuda. Pole ju kusagilt võtta vähemalt 50 tegusat inimest, kes laadapäevadel vastu peaksid. Vallavalitsus aga ei tahtnud tarbijate ühistu pakkumisest loobuda ja valla au päästmiseks otsustati laat korraldada projektipõhiselt. Peakorraldajaks paluti Helger Kavant. Helger on põline Antsla poiss, kes 2015. aastal avas Vana-Antsla teatriaida. Helger Kavant rääkis,

et pidi enne jah-otsust üle saama üheksast ei-otsusest. Kuna tal on oma põhitöö palju tegemist ja et COVID pole ka kadunud, siis tekkis oht, et teed suure eeltöö ära, aga lõpuks ikkagi laata korraldada ei saa. Siinkohal tuli vallavalitsus Kavantile appi ja riskide maandamiseks eraldas Kavanti meeskonnale stardikapitaliks 13 000 eurot. Ja kohe seejärel registreeris Kavant 12. veebruaril 2022 mittetulundusühingu Hauka Laat. Selle juhatusse kuulub ka Alo Abiline. Alo elab Kolino külas Leese talus ja ju-

hib osahingut Leese Mahe. Osahingu hetkel on kesken- dundud kartuli ja küüslaugu kasvatamisele.

Helger Kavandi plaani järgi esimesel aastal laada senises korralduses muutusi ei tehta, kogu aur läheb sisseelamisele ja Antsla kesklinnas uue liikluskorralduse ja täiesti muutunud kaubandusmaastikuga kohanemisele.

Külalet hoiab oma lugejat Hauka laada ettevalmistusega pidevalt kursis.

Kevin Grihin liigub suusarajal tõusvas joones

Kalle Nurk

Möödunud aasta 10. juunil kahekümneseks saanud antslane Kevin Grihin on suusatamise tõusev täht. Sportlastee algas tal kergejõustiku- ja korvpallitreeningutega. Sporditegemise kõrvale mahtus veel peotantsutrennis käimine. Suusatamise juurde jõudis ta tänu isale ja vanaisale, kellega koos käis juba väiksenäna palju suusatamas. Vanaisa on kuulunud maaspordiühingu „Jõud” vabariikliku koondisse ning saavutanud (Eesti NSV) tase- mel auhinnalisi kohti. Viimase tõuke suusatrennide kasuks andis spordiühistust nähtu, kus Joulumäel oli keset suve maha pandud kunstlumel suusarada ja seal toimus suusavõistlus. Kuna talle meeldib palju õues liikuda ja ilmselt on talvigi tema lemmikaasta- aeg, avastas ta suusatamisele pühendudes vajaduse treenida aasta läbi. Talvel saab suusata- da, suvel sõita rullsuuskade ja rattaga ning joosta. Olles vaimustuses Joulumäel toimunust, mainis ta isale poole sõ- naga, et tahaks ka kunagi ehk suusatrennis käia. Ei läinud kaua aega möödagi kui juba oligi ta Otepääl suusaklubi Karupesa Team liige. Täna on juba seitse aastat möödud Tanel Ojaste juhendamisel treenitud murdmaasuusatamist. Antslast Otepäele igapäevastele treeningutele käimisele tuli leida varuvariant. Lihtsamad treeningharjutusi viimistleti kodus isekeskis. Kui aga vajas treeneri pilku, sõidutasid vanemad teda nädalas paar korda Otepäele trenni.

Antsla gümnaasiumi põhikool selja taga, oli loomulikult jätkuks Otepääl gümnaasium. Seal aga aasta hiljem juba edasi Otepääl Audentesse. Audentes jätkas tema juhendamist Taneli isa Kalju Ojaste, kes on kolmekordne olümpiasportlane. Audentes oli väga hästi ühendatud õppimine ning treenimine. Õpetajad olid toetavad ning sai käia ka rohkem treeninglaagrites välismaal. Eelmise aasta sügisel jätkas Kevin õpinguid Tartu Rakenduslikus Kolledžis (endine Tartu Kutsehariduskeskus) mehhatroonika erialal.

Kevin Grihin (nr 20) 22. jaanuaril 2022 Viru maratonil. Foto: Aigar Grihin

Tiptasemel sportimine on tugev ettevalmistuskool iseseisvaks eluks

Sportimine distsiplineerib ja kasvatab kohusetunnet, sest trenni tuleb teha alati sõltumata ilmast või tahtmisest. Tugeva aluse paneb see ka aja planeerimisele, kuna trenne on palju ning aega tuleb leida lisaks ka õppimisele ja muu elu elamiseks.

Kevin suusatrenningute hooaeg algab maikuu. Suve esimeses pooles on trennid rahulikud ja pikemad. Mida aga aeg edasi, seda intensiivsemaks ja lühemaks trennid lähevad. Suvel ja sügisel on üks-kaks mäestikulaagrit, novembris aga esimene laagri Põhja-Soomes loodusliku lume peal. Võistlushooaeg

kestab märtsi kuuni. Aprill on justkui puhkuse kuu, kus trenni tehakse tunde järgi ja pigem kergelt umbes 20-30 tundi nädalas. Nii kujunes Kevin eelmise hooaja treeningmahuks 660 tundi, mis teeb 2 400 kilomeetrit rullsuuskadega sõitu, 1 200 kilomeetrit jooksmist, 1000 kilomeetrit rattasõitu ja 2 500 kilomeetrit suusatamist. Aja poolest on kõige mahukam juuli, kus tuleb treeningväljal olla kuni 90 tundi. Need numbrid aga pole teda ära kohtunud ja ta on jäänud truuks suusatamisele.

Kevin on avanud internetis ka oma tulemuste tabeli.

* Esimene märg päreineb aastast 2013, kus ta 40. kilomeetrisel Tartu rattamaratonil saavutas 1341. koha.

* 2015. aasta Tartu poole-

distantsi suusamaratonil sai ta kirja edaspidiste endaületuste kohaks 201. Viimasel Tartu täispika maratoni finišijoonel aga ületas juba 18. kohal.

Tänavu jaanuaris maitses Kevin suusamaratonil esimest korda pjedestaali kohta. Estolopetti avaetapil, mis toimus Mõedakul Virumaal, tuli ta kolmandaks (2.02.42). Kokku läbis selle maa 474 sõitjat.

Kevin Grihin meenutab Viru maratonil sõitu alljärgmiselt: „Sõit läks igati edukalt, mingeid suuri ootusi enne starti ei olnud, tahtsin lihtsalt oma tehnilise sooritusega rahule jääda ja oma ära teha. Startisin 20 numbril alt. Rada oli hea ning treener oli järjekordselt teinud suurepärase suusad. Jäin taktikaliselt enda sõiduga rahule,

kolmes-neljases pundis sõites saime vaheldumisi vedada ning viimasel kilomeetril panin enda paremuse maksma. Kolmandas kohas olin kindel siis, kui see oli peale finišijoonel ületamist käes. Aga tundus, et läheb nii, kui finišisirgel vaatasin seljataha ja kedagi ei paistnud.”

Kevin seab oma medalite kollektiooni ajalise järjestuse:

* 2017.a – Eesti meistri- võistlused (EMV), teatesõit M16 vanuseklassis 2. koht

* 2019.a – EMV, teatesõit M20 vanuseklassis 2. koht

* 2020.a – EMV, 10km klassikatehnika eraldistardis M20 vanuseklassi 2. koht

* 2021.a – EMV, 30km klassikatehnika ühisstardis M20 vanuseklassi 3. koht

* 2021.a – Alexela-Hawaii

Ekspressi noortesari, 15km klassikatehnika eraldistardis M20

vanuseklassi 1. koht
* 2021.a – Tartu Maraton, üldarvestuses 18. koht

* 2022.a – 36. Viru maratoni 42km põhidistantsil 3. koht

* 2022.a – Alexela noortesarjas 10km klassikatehnika eraldistardis M23 vanuseklassis 2. koht.

23. veebruaril toimunud Eesti Vabariigi 104 sünnipäevale pühendatud tunnustusüritusel “Õpeta mind” oli Kevin Grihin Antsla valla parima sportlase nominentide hulgas. 2021. aasta Antsla valla sportlaseks tunnustati jalgrattasõitja Taavi Kannimäe. Kevin peab veel pingutama. Soovime talle edu õpingutes ja treeningutel.

Päike polnud veel tõusnudki, kui Lollidemaal käis juba vilgas tegevus

Just sellise pealkirja all ilmus sotsiaalmeedias postitus vaid paar päeva pärast Antsla vallavolikogu veebruarikuist istungit. Kuna Antsla Valla Leht informeerib oma lugejaid volikogus ja vallavalitsuses toimuvast väga tagasihoidlikult, siis otsustasin sõna võtta. Varasema töö tõttu Tsooru rahvamaja juhatajana ja ka volikogu liikmena on probleem mulle tuttav – jutt käib Linda rahvamaja saatusest, täpsemini öeldes rekonstrueerimisest.

Lühidalt sotsiaalpostituse sisust

(<https://www.youtube.com/watch?v=fpboOuvDUAA>)

Istungi käiku jälgides jääb vägisi mulje, et Linda rahvamaja rekonstrueerimise plaan ja eelarve on vaja vaikselt ja nii-öelda teki serva all vastu võtta. Kirjutajale jäi mulje, et arutelu ja küsimusi ei soovitudki, lootes niiviisi eelarve „kahekäeliselt“ üksmeeles vastu võtta.

Puudub realistlik plaan ja vähimigi nägemus Linda rahvamaja rekonstrueerimise eesmärkidest ehk milliseid väärtusi tahab vallavalitsus kõnesoleva hoone rekonstrueerimisega vallarahvale pakkuda.

Ei tohi unustada, et osa hoonest ei kuulu vallale. Teades, et hoonel on lisaks vallale veel kaks omanikku, tekib küsimus, kelle heaks siis kavatakse hoonet rekonstrueerida.

Teadad on, et 2009. aastal Linda rahvamaja hoone konserveeriti majanduslike raskuste tõttu. Kas täna, 2022. aastal on vallaametnikel kindel teadmised, et ees on helged ajad, et tulevik on majanduslikult lubav. Paistab, et Antslas polekski nagu kuulnud energiahindade ja ehitusmaterjalide kallinemisest.

Nüüd tekibki küsimus, kas rekonstrueerime või jätkame vanaviisi või hoopiski anname hoone käest „sooja käepigistuse“ eest. Viimane mõttekäik on täiesti arvestatav, sest Antsla vallas „ei saa kurta kultuurimajade vähemuse üle“, kõik peod saavad peetud, keegi ei pea minema metsavahele pidu pidama.

Aga kes ei teaks Buratino eksirännakutest Lollidemaal, kui ta seal sõprade soovitusel ja siiras usus kuldrahad maa sisse kaevas ning ootama jäi, millal neist kulda kande puu võrsuks. Buratino ei lähtunud oma plaanis teadmistest, vaid oma sõprade kallutatud arvamustest.

Tõele au andes tuleb nõustuda ühe kõnesolevat postitust lugenud kommenteerijaga, kes pahandas, et miks autor ei avalda oma nime. Paistab, et postituse kirjutaja peaks olema keegi volikogu istungil osalenutest, sest ta ütleb ühe otsustamisel pealejäänud kohta, et tema „enesehinnang oli tavani paisutatud.“

Tegelikult on meie vallas väga toredad ja targad inimesed. Üks tõrvatilk meepotis võib küll mõnikord asja rikuda, kuid sõnavabaduse tingimustes seda ei juhtu. Mulle tundub, et meil harrastatakse vahel nn piiratud sõnavabadust. Olgu näiteks kasvõi kõnes olev veebruarikuine istung.

Volikogu esimees Merike Prätz püüdis peatada Raivo Vallneri sõnavõttu, kes palus asja arutamisel aluseks võtta vallavalitsuse tellimisel ja uuringufirma OÜ Cumulus Consulting poolt läbi viidud analüüsi „Antsla valla hallatavate asutuste ümberkorraldamise võimalused“ järeldusi.

Uuringus on Linda rahvamaja kohta öeldud: „Linda rahvamaja vajab küll hädapäraseid investeeringuid ohutuse tagamiseks, kuid arvestades objekti mastaapsust, suurt investeeeringuvajadust, objekti vähest kasutatavust ning Antsla lähedust, siis ei tundu otstarbekas rahvamaja täies mahus rekonstrueerida (kapitaalremont maksaks indikaatiivselt ca miljon eurot). Arvestades aga eelkõige vähenevat elanikkonda, Antsla linna lähedust ning piiratud finantsvahendeid võiks perspektiivis kaaluda võimalusi majast vabaneda. Kuid see võimalus vajaks põhjalikumat arutelu.“

Uuring on läbi viidud maksumaksaja raha eest, selle tulemusi pole ümber lükanud teised uuringud, vallavalitsus ega volikogu. Seega on see kehtiv dokument, millest vald peaks lähtuma oma otsustes.

Volikogu istungist jääb tõesti mulje, et eelarve vastuvõtmine on tagaruimides kokku lepitud ja tahetakse võimalikult vaikselt vastu võtta. Teisel lugemisel olevasse eelarvesse oli vallavalitsus sisse viinud parandused, ilma neid eraldi välja toomata. Volinikele väljasaadetud parandusettepanekute võttis Margus Klaar oma ettepaneku tagasi ja Üllar Salumetsa keerutatavast väljendusviisist õhkus samuti seljatagust survet. Jäi mulje, et Üllarile on justkui sõnad suhu pandud. Kummaline seegi, et Üllar Salumetsa ja Raivo Vallneri koostööna valminud ettepaneku arutelu juures hakkasid volinikud vallavanema käest välja pressima lubadust ja nõudsid selle protokollimist. Milleks lubadus, kui vallavalitsus peab täitma volikogus vastuvõetud otsuseid? Kontrollima peaks hoopis volikogu otsuste täitmist.

Oli teisigi tähelepanu köitvaid sõnavõtte. Näiteks abi-vallavanem Kurmet Mürsepa selgitused, kuidas ta pani kokku valla eelarvet ning miks ikkagi pole tarvis panustada Lusti lasteaeda.

Tõesti, valla vastuvõetud

eelarves jäi õhku rippuma palju lahtisi otsi, millele viitab ka sotsiaalmeedias kirjutaja: „Palun ärge esitage meile küsimusi, mis on ebameeldivad - arutelu missugune, kõik on kaasatud ning peaksid kahekäeliselt nõus olema.“ Selleski väljaütlemises on iva sees. Valla eelarve siiski „kahekäeliselt“ vastuvõtmist ei leidnud. Teades, et volikogus on 17 liiget, toetasid seitse eelarve vastuvõtmist. Kuidas aga võtta nelja volikogu liikme seisukohta, kes jäid erapooletuks? Valla eelarve vastuvõtmine ei tohiks olla koht volikogus, kus väljendatakse ükskõiksust. Siin tuleb konkreetselt väljendada oma arvamust. Mida aga mõtlesid need kaks volikogu liiget, kes olid küll kohal, aga üldse ei hääletanud?

Juhtunust järeldub, et Antsla vallavolikogus valitseb hirmuõhkkond, sest 17 volikogu liikmest kuus ei julgenud oma arvamust avaldada. Ometi oli neil selleks õigus ja ka kohustus, sest selleks olid nad saanud mandaadi oma valijatelt.

Kõnesolevast sotsiaalmeedia postitusest võib välja lugeda, et kodanik pole mitte rahul Linda rahvamaja kui hoone kordategemisega, vaid sellega, kuidas Antsla vallas käiakse ümber maksumaksja rahaga. Kui puudub realistlik plaan, väikseimigi nägemus Linda rahvamaja rekonstrueerimisest ja arusaamine, milliseid väärtusi püüab valitsus oma rahvale pakkuda, siis ei tohiks ehku peale suurt raha välja anda.

Volikogu istungil väljaöeldutest selgub, et vallavalitsus tahab rõhku panna maakonna suurimale saalile, kuid Antsla valla piiridest väljaspool puudub huvi selle kasutamiseks. Oma valitsus on hädas üha vähem kasutatud leidvate suur-

hoonetega ning nende majandamisega. Linda rahvamaja ei kuulu populaarsete objektide nimistusse, kuhu teistega üheskoos soovitakse panustada. Linda rahvamaja on objekt, millega peab Antsla vald ise kuidagi hakkama saama. Aastad on näidanud, et vallalgi puudub huvi Linda rahvamaja suhtes. Linda rahvamaja investeerimine on saanud väikese ringkonna kinnisideeks, mida soovitakse läbi suruda vahendeid arvestamata. Kuidas aga nähakse maja edaspidi toimimist, hoitakse suures saladuses. Tundub, et just selline asjade käik Antsla vallas teeb muret ka sotsiaalmeediasse postitatud kirja autorile. Hirmuõhkkond ongi vajalik, et läbi suruda väikese ringkonna plaan, mille sisu avalikkus ei tohi teada.

Lühidalt Linda rahvamaja ajaloost

Kobela vanemad elanikud mäletavad, kuidas Linda kolhoosi esimees Arvo Taal suhtus ja panustas majandisse. Toona pärjati eeskujuks olevad kolhoosid V. I. Lenini nimega. See aunimetuse omistati ka Linda kolhoosile. Siia kerkisid rajatised, mis pidid igati „kaugele“ paistma. Arvo oli tark mees, kes oskas majandada. Ega asjata unistanud valdade tekkimise ajal Heldur Paulus moodustada Linda kolhoosist osavald. Nendel meestel oli pikalt ettenägemise võime ja ohutunnetus.

Mis juhtus? Osavald ei tulnud ja ega kolhoosilegi antud pikka iga. Ja ega ka iseseisvuse taastamine maaelus eriti lillelisi arenguvõimalusi pakkunud. Nii läks ka Linda rahvamajaga. Hoone erastati osade kaupa ja rahvamaja osa anti vallale üle. Tiit Tõntsu meenutustest teame, millise kaadri ja võimalustega pidi vald hakkama saama selle algusaastatel. Nii

suure hoone majandamine käis üksi üle jõu. Väljapääsu nähti Antsla kultuurimajaga ühinemises, mis viidigi 1999 aasta sügisel läbi. Samal ajal toimus teinegi ühinemine. Antsla vald ja Antsla linn panid leivad ühte kappi. Kuigi võimule jäid endised vallaametnikud, hakati siiski iga aastaga üha rohkem välja arendama linna. Mida veel rääkida valla keskusest kaugematest nurkadest, kui isegi nelja kilomeetri kaugusel asuv Kobela tundis valusaid vitsalööke.

2009. aastaks oli Linda rahvamajas kultuuriline tegevus praktiliselt peaaegu olematu ning vallavalitsus otsustas sealsete tegevuste täielikult lõpetada ja hoone conserveerida. Elu on näidanud, et igale tegevusele või tegevusetusele on lihtne leida põhjendus. Iseasi, kas rahvas suudab seda välja taluda. Eks oma nahk ole ikka kõige lähemal. Nii puudutas vallavalitsuse selline käitumine kõige valusamalt just Kobela piirkonna inimesi.

17. veebruaril 1998. asutatud Boose naiselts nimetati 21. detsembril 2009 ümber Boose seltsiks ja Linda rahvamaja võeti kümneks aastaks enda kasutusse. Boose seltsi tegevus oli hoogne ja viljakas. Ürituste nimekiri, mille selts toona aasta jooksul kõik korda saatis, oli väga pikk. Panustati ise vabatahtliku tööga, kirjutajate projekte ja vallavalitsuselgi polnud kahju toetada nende tegevust eelarves ettenähtud MTÜde fondist. Sellest jäi aga väheseks. Üritused nõudsid oma osa ja fond oli ka väike. Lisaks oli vallal juba Kaika koolihoone haldamine antud sealsele kogukonnale. Hoone MTÜ-le kasutusse andmine vajab teistsugust lähenemist kui ühekordsete ürituste toetamist. Selle lubaski Merike Prätz 2013. aastal valimiskampaaniat tehes kindlasti teoks teha. Ta sai küll vallavanemaks, kuid

Linda rahvamaja tulevikuküsimus jäi endiselt lahtiseks. Seda teemat justkui katsuti vältida. Iga asi, mis jääb lahti ja selgeks rääkimata, tekitab pingeid. Nii ongi juhtunud ka Linda rahvamajaga, et inimesed on üha rohkem hakanud vallavalitsuselt aru nõudma. Et aga vallavalitsus ja volikogu sellega tegeleda ei taha, seda näitab tänava aastast lahti läinud kultuurireform. Antsla vallavalitsuse uue kultuuripoliitika esimeseks avalduseks oli minu kui kauaaegse Tsooru rahvamaja juhataja töökoha kaotamine. Käis kõigi rahvamajade ühte juhtimise alla viimine ja Antsla Kultuuri- ja Spordikeskus muudeti ümber valla Kultuurikeskuseks. Ka võeti vastu Kultuurikeskuse uus põhimäärus, mis väidetavalt viidi kokku vallas seni toimunud tegevusega. Üheks tegelikkuse näitajaks oli Kultuurikeskuse senisest tegevusest Linda rahvamaja väljajätmine. Selline ettepanek tuli valla kultuuritöötajate ning ettepaneku kiitsid heaks nii vallavalitsus kui ka volikogu.

Kokkuvõtteks

Praegune Kultuurikeskuse juht Kaspar Kurve on öelnud, et ta ei tea, mis saab Linda rahvamajast. Tema, kui kultuurijuhi ülesannete hulka see ei kuulu. Tal on palju tegemist kolme rahvamaja töös hoidmisega ja valla suurürituste korraldamisega. Arvestades valla majanduslikku olukorda ja kui palju on vaja valla arengusse panustada raha, leiab ta ka, et Antsla vald pole nii rikas, et hakata Linda rahvamaja renoveerima, teadmata hoonereaalset kasutusotstarvet. Kaspar Kurve, kes juhib ka valla arengu- ja planeerimiskomisjoni, kahjuks haiguse tõttu vallavolikogu istungil osaleda ei saanud, aga ta on lubanud järgnevatel komisjoni koosolekutel tõsisemalt käsile võtta nii Lusti lasteaia kui ka Linda rahvamaja küsimuse. Millal tuleb kokku arengu- ja planeerimiskomisjon ja kas suudetakse seal ka rohkem selgust luua, näitab tulevik. Antsla vallavalitsus aga on kindlalt otsustanud Linda rahvamaja panustamisega kohe sarvist haarata. Volikogu ei olnud veel eelarvet vastugi võtnud, kui juba 19. jaanuaril 2022 andis vallavalitsus välja korralduse abivallavanem Kurmet Mürsepal välja kuulutada riigihange Linda rahvamaja saali esimese etapi rekonstrueerimiseks. Mängumaaks Kurmetil on 500 000 eurot. On teada, et vallavalitsuse soovil hoone kaasaegseks kultuuritempliks rekonstrueerimine läheb kordades rohkem maksma kui 500 000. Siin tuleb lall arvestada miljonite eurode väljaminekuga. Milleks aga on väikesel vallal vaja kahte väga lähestikku asuvat eraldi tegutsevat Kultuurikeskust ja Kultuuritemplit?

Pilt on võetud facebookist, mis postitatud „Päike polnud veel tõusnudki, kui Lollidemaal käis juba vilgas tegevus“ juurde.

Tsooru keskuse arendamise edasiminekid ja tagasilöögid

Viimastel aastatel on tähelepanu orbiiti tõusnud panustamine Tsooru keskusesse. Tsooru rahvamaja mitmed ruumid ja majasine parkla on saanud uue ilme. 2020. aastal toetas Antsla vald Tsooru paisjärvele söögikoha rajamist. Kahjuks jäi see ettevõtmine toppama ametnike ebakompetentse as-

jaajamise tõttu. Tegutseni rutakalt ja paberite vormistamisega eirati seadusi. Mõõdunud aasta eelarve süüta rohelise tule Tsooru keskusesse kergliiklustee projekteerimiseks ja tänavavalgustuse väljavahetamiseks. Lisaks nähti veel valgustuse paigaldamist Tsooru külla kahe bussipeatuse vaheli-

sele teelõigule.

Küla keskuse ristteedel vahetati vanad tänavavalgustuspostid uute vastu. Lisaks sellele särab nüüd pimedal ajal tuledes Mustamäe korterelamute juurest suurele teele kulgev tee. Küll aga ei õnnestunud valgustada aastakümneid räägitud ohtlikku teelõiku Tsooru kes-

kuses ja paisjärve ääres. Aasta lõpus töi abivallavanem ülesande täitmata jätmise selgituseks valgustite tarnete hilinemist. Kõik muud ettevalmistused said justkui tehtud. Tänavu 22. veebruaril vastuvõetud teehoiukava seletuskirjas on kergliiklustee projekteerimisele lisatud Tsooru-Mustamäe

bussipeatuste vahelise tänavavalgustuse uuesti projekteerimine, kuna kergliiklustee rajamine muutis tänavavalgustuse paiknemist.

Tekib küsimus, kas meie ametnikud on nii saamatud, et ei oska omavahel kokku siduda samal ajal töös olevat kahte kõrvuti seisvat objekti. Või lonkab vallavalitsuses koostöö, kus üks ei tea mida teine teeb. Tänavavalgustuse projekteerimisega tegeleb abivallavanem Kurmet Müürsepp ja kergliiklustee projekteerimisega majandusnõunik Rain Ruusa. Olgu siinjuures nimetatud, et mõlemad kuuluvad ka Antsla vallavalitsuse neljaliikmelisse koosseisu. Igatahes mõõdunud aastal Tsooru keskuse ja paisjärve äärsel valgustuse projekteerimiskulutused on läinud vett vedama.

Mõõdunud aastal ei saanud mitte kuidagi hoogu sisse Tsooru kergliiklusteele hanke väljakuulutamine. Sellega jõuti ühele poole vastu talve. Rain Ruusa sõnade kohaselt peaks projekt valmima mai kuuks. Kas enne projekti kinnitamist seda avalikkus ka näeb, Rain öelda ei osanud. Sellest võib järeldada, et rahva arvamus selles osas ei küsita ja nendepoolseid ettepanekuid ei vajata. Kuna kergliiklustee projekteerimisega vaadatakse üle ka varem tehtud tänavavalgustuse projekt, jääb teadmatusse kaugele selle teelõigu valgustuse valmimine. Ja lõpuks pole ka teada, millal üldse hakatakse Tsooru kergliiklusteed ehitama.

Vaadates selle aasta valla eelarves olevaid investeeringuid, rõõmustab soorulaste meeli see, et Tsooru järve sup-luskoha rajamiseks on eraldatud 15 000 eurot. Rõõmustamiseks on siiski esialgu vähe põhjust. Vesteldes valla keskkonnaspetsialist Liana Nevega, kelle vastutusel on sup-luskoha rajamine, pole tal veel ettekujutust, kuhu ujumiskoht rajatakse. Summa 15 000 on aluseks võetud aastaid tagasi Uhtjärve sup-luskoha kordategemiseks vajalikul kulutuste alusel. Kahe sup-luskoha rajamise hinnad pole aga võrreldavad, sest Tsooru järves suplemiseks sobivat kohta alles otsitakse ja aastatega on ehitushinnad tunduvalt tõusnud. Ka pole uuritud üldse Tsooru järve põhja ning sup-luskoha rajamiseks on vaja lasta järvepind alla. Liana Neve ja Kurmet Müürsepp olid tihedalt seotud Tsooru paisjärvele söögikoha väljaarendamisega. Teame, et see lõppes kohtus käimisega ja kohus tühistas volikogus vastuvõetud otsused. Jälle on seotud omavahel kaks val-laametnikku, kelle koostöö jooksis sohu. Kas kõigist neist Tsoorus toimunuist on ka midagi õpitud või valmib Tsooru järve kaldale ka sup-lukoht analoogselt eelmiste objektide tagasilöökidega?

Kõigest järeldub, et Tsooru paisjärvele sup-luskoha rajamisest ei tule lähemal ajal midagi välja, kuid 15 000 eurot on olemas ja ootab mõistlikku kasutamist.

Tsooru järve ääres puudub ametlik sup-lukoht. Praegune koht, kust inimesed lähevad Tsooru järve ujuma, kohandati ujumiskõlblikuks J. M. Sverdlovi nimelise kolhoosi poolt. See asub aga eramaal. Kus hakkab paiknema 15 000 euro eest rajatav Tsooru ujumiskoht, pole teada. Pilt on tehtud 2007. aastal ja vastaskaldal on märgata liivase kaldaga ujumiskoht. Foto: Kalle Nurk

Tiit Tõnts kui inimene ja Antsla vallavanem

Kalle Nurk

Just olime rõõmsalt tähistanud Tiit Tõntsu 70. sünnipäeva, kui tuli teade tema ootamatust lahkumisest – TIIT TÕNTS (30. detsember 1951 – 3. jaanuar 2022). Maakonnalehtedes ilmus rohkelt järelehüüdeid, Antsla Valla Lehes vaid üks väga isiklik ja tundeline meenutus Mare Kuljuse sulest. Mare oli tööalasel Tiidu alluv ligi 20 aastat. Antsla vald kui niisugune on Tiidu elutöö. Järgnevas püüan Tiidu elu ja tööd laiemalt tutvustada.

Noppeid Tiidu noorusaastatest

„Meie tutvus on kestnud ligi pool sajandit. Rõuges koolilapsena jäi ta silma kui mustade lakkis juuste ja vuntsidega noorsand. Seljas oli sel küttil erk-punane pintsak ja jalas mustad püksid. Tiidu nägu oli kogu aeg naerul, oma juttudega ta naerutas kogu seltskonda. Meenuvad paljud pulmad, kus Tiit oli pulmavana ja meie bänd mängis tantsuks. Tiit oli ühe teise bändi trummimees.”

Mare Kuljus

„Hiljuti arutati Võru rajooni TSN täitevkomitee alaliste asja-

de komisjonis Antsla keskkooli õpilaste Tiit Tõntsu, Gennadi Sustovi ja Olav Lillmanni käitumisharjumiste rikumist. Kuna kõik on kommunistlikud noored, siis arutas käitumist ka ELK-NÜ Võru rajoonikomitee büroo. Kuna kõik poisid on sportlased – kergejõustiklased –, siis otsustati neile anda võistluskeelt aastaks ajaks.”

Rajoonilehest Tööraha Elu, 21. juunil 1969

Pole teada, mis „pattu” olid noormehed teinud, kuid võistluskeeld oli toona range karistus – tuli terve aasta olla kodus Antslas, ei saanud käia koos sõpradega kaugemal võistlemas.

Pärast Antsla keskkooli lõpetamist 1970. aastal asus Tiit tööle Linda kolhoosi tehnohooldmeistrina. Seal jäi ta oma hea suhtlemisoskuse ja rahva seas populaarse poisina silma kolhoosi esimehele Arvo Taalile, kelle soovitusel kandideeris Tiit Antsla külanõukogu valimistel. Ja kohe pärast valituks osutamist sai temast Antsla külanõukogu esimees. Et nõukogude võim end Antslas veelgi kindlamalt tunneks, suunati Tiit õppima Leningradi Kõrgemasse Parteikooli, mis valmistas ette kaadritöötajaid NLKP liinis

töötamiseks. Pärast kõrgema parteikooli lõpetamist temast siiski parteitöötajat ei saanud. Kord ühe pikema vestluse käigus Tiit rääkis mulle, et talle meeldis külanõukogu esimehe koht, mis tähendas rahvaga suhtlemist ja liikuvat tööd. Palk tehnohoolduses töötades või parteilisel ametikohal rajoonikomitee kabinetis istudes oleks olnud küll poole suurem, kuid ta tahtis olla koos kodukandi rahvaga.

Alati rõõmsameelne, alati inimeste keskel

„Tiit Tõnts on Kaitseliidu Antsla kompanii pealikuna vastutanud aastakümneid Võrumaa tantsupere turvalisuse eest pealinnas, kui tantsijad elasid Tallinna Realkooli ruumides.

Tiit on aidanud korraldada peoliste rongkäike kihelkonnapidudest kuni üleriigiliste pidudeni ja alati marssinud rongkäigu ees, seda ka viimasel juubelipeol. Tiit saatis pealinnas tantsupeokodust hommikul noored proovidesse ja õhtuti oli neil rõõmsameelselt vastas. Pärliline tantsuseltsi lapsed andsid talle auväärse tiitli „Tantsuvannaisa”.

Tantsuseltsi Pärliline juhendaja Leili Väisa Facebook'ist

„Meie ridadest lahkus rõõmsameelne, abivalmis ja tugeva kaitsetahtega võitleja, Võrumaa maleva Antsla üksikkompanii pealik nooremleitnant Tiit Tõnts.

Tiit oli vabatahtlik kompanii pealik 20 aastat! Lisaks riigikaitsele tegevusele oli Tiit ka aktiivne abipolitseinik ning erinevate ürituste turvaja. Tema tahtejõudu, õpimisu ning soovi rohkem panustada kirjeldab hästi asjaajamine Kaitseliidu kooliga. Tulenevalt tema vanusest ei kvalifitseerunud ta laskeinstruktoriga kursusele, aga pühendunud võitlejana sai erisuse läbis kursuse edukalt. maleva ja kompanii laskepäevad võistlusel toimusid juhendamisel.

Kuni viimase hetkeni kuulus ta üksuse koosseisu ja tuli kohale ka läinud aasta novembris toimunud välkõppekogu-nemisele, kuigi tervis polnud enam see. Isegi kiuste panustas Tiit eelmisel aastal 280 tundi vabatahtlikule tegevusele.”

Väljavõte Kaitseliidu järelehüüdest

Iseseisvumise taastamise keerukad aastad

Tiidu kõrgkoolis käimise aastad ja esimesed vallavanema aastad langesid aega, kui Eestis käis iseseisvuse taastami-

ne. Üheks suuremaks tööks oli 1989. aastal alanud talude taastekitamine. Uustalunikud pidid oma tegevuse alustamiseks saama heakskiidu külanõukogult. Enne tuli aga külanõukogudele anda valla staatus. Eestis olid külanõukogud moodustatud kunagiste valdade järgi 1945. aasta augustis, ja nüüd, kui nõukogude aeg oli otsa saamas ja seega ka külanõukogude aeg, tuli talud tagasi teha. Oli vast keeruline aeg, ütleb Tiit tagantjärele.

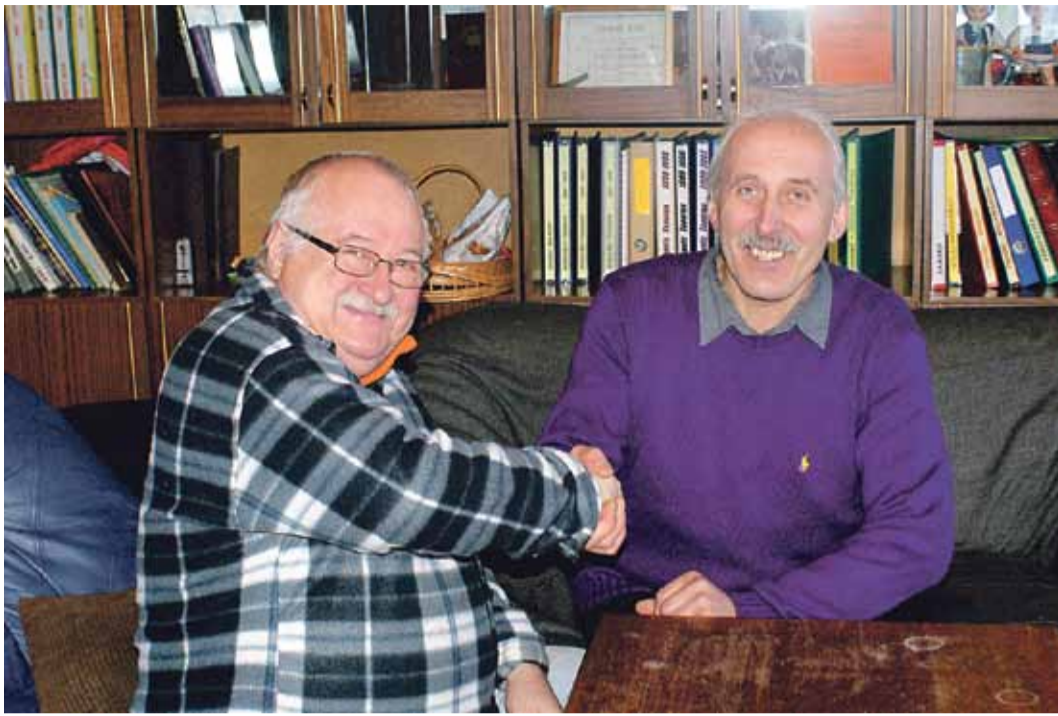
Tiit Tõnts: „Võrumaal sai omavalitsuse staatuse kõige esimesena Võru linn. Toonane linnapea tegutses nii vaikselt, et ei saanud arugi, kui linnavolikogu oli koos. Meie pidime tegema Antslas valla staatuse saamiseks tõsiselt tööd. Selleks oli vaja kokku saada päris paras kogum dokumente. 1990. aasta lõpuks oligi kõik vajalik koos. Ühtse valla tegemist häiris Heldur Pauluse soov teha Linda kolhoosist osavald. Eks tuli ka temast aru saada. Üldiselt meil kolhooside lõpetamiseks erilist vastuseisu ei olnud. Aga inimesed olid ääretult kõhklevad valla juhtimise alla minemiseks. Oldi ju aastaid harjutud abi saamiseks pöörduma majandi poole. Tuli aeg maha võtta ja edasilükumise tempot aeglustada.

Nii jõudis meist ette Haan-

ja, Antsla sai Võrumaal valla omavalitsuse staatuse teisena. Antsla valla staatuse kaitsmise ajal oli üks venelasest saadik, kes tundis suurt huvi Kobela kalatiikide vastu. Ta kartis, et mis saab, kui iga mees mõne tiigi erastab, talle oli eraomand kui selline täiesti arusaamatu. Linda kolhoos oli tööpoolest välja ehitatud suure kalatiikide kasakaadi. Vesi on ühine, tiigid tammidega eraldatud. Mees kartis, et kui üks tamm järgi annab, lähevad teisedki järele. Just lumesulamise ja tugevamate vihmade järel on selline oht olemas. Praegu on tiikide omanikud olnud mõistlikud ja veeuputus pole olnud. Toona rääkisid veeühistu moodustamisest, mis jäi aga loomata.

Antsla linnaametnikud aga ei saanudki oma vajalikke paberid kokku ning linnale anti omavalitsuse staatuse ilma kaitsmiseta.”

Eesti iseseisvumise tastamisega sai alguse ka „punaparunite” võimult väljavahetamine. Ka vaid vähestel külanõukogu esimeestel õnnestus säilitada oma positsioon. Üks neist oli Tiit Tõnts. Varsti muutusid uues süsteemis ka kombed ja valitsemine, pidid inimesedki eluga kaasa minema. Võib öelda, et Tiit sai muutustega kiiresti ja ilusti hakkama. Ta

Tiit Tõnts ja Kalle Nurk Tsooru rahvamajas asuvas Tsooru kandi muuseuminurgas üheskoos läbitud Antsla valla elu meenutamaks. See muuseuminurk Tsooru rahvamajas võiks jääda vabatahtliku kultuuritöö tegemise kohaks.

Foto: Kalle erakogu

jäi valla etteotsa, ja väga pikaks ajaks.

Tiit Tõnts meenutab valla juhtimist vabariigi algusaastatel nii: „Valla juhtimist sai alustatud praktiliselt nullist. Ülevaade territooriumil toimuvast oli olematu. Elanikkonna kohta saime teavet Malle Aleksejevilt, kes töötas kaadrite inspektorina ja pidas sõjaväekohustuslaste kohta arvet. Omakandi mees Raivo Vallner töötas ministertöös ja varustas meid kaarti-dega. Nii tasapisi hakkaski välja kujunema tervikpilt vallast ja meid ees ootavast. Asi hakkas veelgi paremaks muutuma, kui võtsime tööle raamatupidaja Maie Vasara. Muutuste tempo oli suur. Riik hakkas oma halduses olevaid asutusi vallale üle andma. Kõigepealt tulid raamatukogud ja kultuurimajad. Käis ka kolhooside reformimine ja sealtski tuli mitmeid kohustusi vallale juurde – kanalisatsioon, veevärk, alajaamad. Sügiseks saime koolidki endi haldusesse. Talve tulekuga lisandusid probleemid küttemajandusega. Mart Laari ajal kolhoosid praktiliselt sundlikvideeriti. Võrumaal suutsid vastu seista ainult Väimela ja Võhandu. Vallamajja kuhjus iga päev tööd juurde: üle tuli kolhoosimetsade majandamine ja omandireformi läbiviimine. Kuigi olin alguses Keskerakonna liige ja hiljem kuulusin Reformierakonda, siiski õnneks oli tol korral erakonna ja üldse parteijuttu vähe. Mulle on rängalt ette heidetud, et olen reformikas. Mõneti on sellest ka kasu olnud, aga teadlikult läksin kohalikele valimistele alati valimisliidu nimekirjas.

Vene rubla väljavahetamine Eesti kroonide vastu oli suur saladus kuni peaagu lõpuni. Alles paar-kolm päeva enne rahavahetust saime teada, et linn vahetab raha oma majas asuvas pangahoones, vallale anti kasutada sidejaoskonna ruumid, kus oli olemas suur eestiaege seif. Rahavahetus toimus jaanipäeva paiku ja kestis kolm päeva. Õnneks möödus kõik ilma suuremate intsidentideta. Viimasel päeval tuli sõnum, et Antslas rünnatakse rahavahetuspunkti. Eve Sikk oli rahade eest peavastutaja, saatsime ta Võrru raha ära viima. Politsei sõitis nii suure kiirusega, et ükski kuul poleks järgi jõudnud. Öhtul kella 10ks

oli lõpuks kõik läbi. Vahetult enne jaanipäeva oli väga külm. Võtsime saadud viie eurose ja läksime tähistama. Keegi meist ei raatsinud uut raha kasutada. See oli nii suurte väärtusega. Mõnel polnud tollal nii palju rublasidki, et neid täies mahus eurodeks ümber vahetada. Pärast rahavahetust täitsid poed kaubaga, liikvel kadusid ka talongid.

Tiit meenutab sooje sõprussuhteid Säftele kommuuniga: „Värmlandi kuberner, kes pärast oli ka meie tõlk, tuli välja ettepanekuga luua Säftele kommuuni ja Antsla valla sõprussuhteid. Ettepanek hakkas toimima ja vastastikku vahetati delegatsioone. Suur abi Säftelest oli ka majanduslikult. Säftele oli ainuke, kes toetas valda sularahaga. Olime keskkonnaministertöös heas kirjas – humanitaarabi korras kattis Säftele meie valla omaosaluse Antsla linna veejaama projektis. Säftele ise ehitas oma jõududega välja Lusti veejaama. Veel enne 2013. aasta valimisi sai seal bussitäie rahvaga külas käidud. Nii nagu meilgi, oli sealgi kümne aastaga toimunud suured muutused. Nüüdseks on kõik sidemed katkenud. Pole ka ime, kui seoses pärast 2013. aasta kohalikke valimisi võttis minult vallavanema teatepulga üle Merike Prätz, kes ei osanud hinnata neid sõprussuhteid. Kuidas saabki suhteid soojas hoida, kui meiepoolseid ei leitud aega isegi kirjadele vastata.

Antsla valla ja Antsla linna ühinemise ettevalmistused

Antsla linn oli ümbritsetud vallaga. Koostöös linnaga sai meil algust tehtud ühise haridusnõu-niku Pille Kama töölevõtmisega. Paari aastaga jooksis koostöö karile, sest Antsla gümnaasiumi direktor Heinar Kool oli nii „suur isiksus”, et talle oli raske nõu anda. Tema teadis ise, mis hea ja vajalik. Teiseks sammuks oli 1999. aastal Antsla kultuurimaja ja Linda rahvamaja ühtse juhtimise alla viimine. Antsla vald arenes silmnähtavalt, hakkasid puhuma Urvaste valla ja Antsla linna ning vallaga ühinemise tuuled. Mina seda mõtet ei toetanud. Liituma peaksid võrdväärseid partnerid. Olime oma asjad paika saamas – katused, katlad, kommunaal, kaugküttes. Suure laenuga ehitasime

ümber Vana-Antsla katlamaja, mida praegugi veel maksame. Kui seda katlamaja poleks ehitatud, oleks Vana-Antsla tehnikum juba kümme aastat varemsuletud. Linnavalitsus ja Urvaste vald tegid ettepaneku liitumiseks, et sellega lahendada ära õppemaksu ja kooli internaadi küsimus, ühised spordiüritused, infopunkt, haigla. Vajas kinnimaksimist linna poolt soetatud ülikallid röntgeniaparatuur. Kõik see tekitas palju probleeme. Lõpuks ikkagi aastatel 1997-1998 hakkasime koos istuma. Toimus täielik vastastikune mittemõistmine, palju sai kakeldud. Meil olid suuremad väljaehitatud kolhoosikeskused Kobelas ja Tsoorus. Need kolhoosid olid piirkonnale tugeva vundamendi rajanud. Algul oli Linda kolhoosil kavas oma keskus välja ehitada Lusti külla, aga rajoonikomitees oldi selle vastu. Lõpuks astus Urvaste vald lihtsalt kõrvale.

Antsla linnaga liitumise küsimuses käisime tee lõpuni. Vallarahvas kõhkes liitumise kasulikkuses, sest kardeti liitumise korral suurema osa rahade kandumist linna kasuks. Moodustati töögrupid. Tehti analüüsid õigusaktidest, et millised ühendada ja millised tühistada – kultuur, haridus, sport, majandus, katlamajad. Esitati aruandeid. Paberimajandust oli meeletult. Soovisin oma mõttekaaslastega rõhuda rahva armuse küsimisele, kuid nõukogu ei pidanud vajalikuks küsitluse läbiviimist. Lehtedes toona kirjutati, et vallavanem ei taha liitumist. Kuidas nii, et ametnik ei taha? Volikogu otsust tuleb täita. Volikogus oli nii ühinemise poolt kui ka vastu hääli. Vae-kauss langes lõpuks selle kasuks, et 1999. aastal viidi kohalikud valimised läbi juba ühise nimekirja alusel.

Antsla linn ja Antsla vald jäid igavesti kokku

See aeg oli tõesti raske. Organisatsioon tuli uu esti kokku panna. Otsuse oli vastu võtnud lahkuv vallavalitsus. Meie pidime ellu viima. Uuele valitsusele anti 200 000 krooni koondamistasudeks. Tulid kohtus käimised. Üks hetk öeldi, et Antsla haigla läheb oma 56 töötajaga kinni. Ka need inimesed vajaksid tööd. Maa- ja linnakooli õpetajate palkades olid erine-

vised. Maal arvestati erikoe-fitsienti. Nüüd kadus see ära. Vallavalitsus kolis Lusti külast Antsla linna, kus maja vajas kõigepealt põhjalikku remonti. Panime kinni linna lasteaias, mis ei vastanud ühelegi nõudmisele. Oli ju läheduses olemas korralik Lusti lasteaiad. Järjest vähendasime kaadrit. Suured muutused toimusid katlamajade süsteemis. Antsla linnas tegutses Antsla Teenus, kus 14 katlakütjat. Saime kaela nii kivisõe kui ka röntgeniaparatuur võlad. Volikogus käis võitlus võimu pärast. Kes mida lootis? Ka Eesti riik vedas oma ühinemislubadustega. Lubatud rahad saime kätte alles viie aasta pärast. Saadud rahaga kolisime linna raamatukogu ümber praegusesse kohta.

Uus struktuur sai ladusalt toimima alles aasta-poolteise pärast. Kõigepealt tuli valitsemise juures kaotada meie-teie suhtumine. Väga palju oli isiklikke solvumisi. Valimisvõiduga pärjati valla meeskond ja seoses sellega tõin uude valda üle oma meeskonna. Linna töötajatest jäid alles vaid raamatupidaja Lea Lend ja volikogu sekretär Helle Savi. Teised linnavalitsuse töötajad pidid asjad kokku pak-kima.

Antsla valla liitumine Urvaste vallaga

Väikeste valdade liitmine suurvaldadeks on Eestis päevakorras ja jututeemaks olnud aastaid. Otsuse langetamine lükkus korduvalt edasi, 2017. aasta kohalike omavalitsuste valimiste ajaks pidi pilt selge olema. See, mis aga toimus Antsla vallas ühinemiste läbi-rääkimisega, tegi Tiidu meele päris mõruks. Tiidu mõtisklused sellest: „Ühinemisteede otsingud läbi valude ja kakluste jõudisid lõpuks niikaugale, et polnudki enam uusi ettepane-kuid. Urvaste poolt oli vaikus. Merike Prätz Uma Lehes ütles, et näe, Urvaste kardab kooli kinni panemist. Ise ta aga ei ole kellegagi rääkinud. Ka valla nime taha jäi ühinemine toppama. Surusin Võrus läbi, et Antsla on üks tõmbekeskus, kuhu peaksid teised vallad koonduma. Merike ütleb, et me oleme tõmbekeskus, aga ise ei tee midagi selle heaks, et tõmbekeskus ka olla. Me ütleme, et oleme avatud. See, mis vallas

hetkel toimub, on vallavalitsuse ja Merikese seisukoht, mitte volikogu oma.

Olen tutvunud haldusreformiga Leedus ja Lätis. Leedus oli asi palju karmim. Populismi võib ajada. Ainult Urvastest on meile vähe kasu. Tuleb oma tiiva alla saada ka naabervalla külalised. Näiteks Lustimõis jt. Kui räägime Varstu ja Mõniste vallaga liitumisest, siis need valla on logistiliselt Antslast eraldatud. Varstu ja Mõniste koolimajad on võla peale kor-da tehtud. Samas on ka Mõniste rahvamajas riigi aktsiaseltsi rahad sees. Väga palju raha on kulutatud kahele väga lähestiku asuvale koolimajale. Kuldres ootab meid ühinemise korras sama suur ja uhke koolimaja. Kui me nii laialt ühineme, siis minu arvates lähitulevikus läheb vähemalt neli koolimaja kinni. On ju Antsla gümnaasium ehitatud 750 õpilasele kus praegu on ainult 280 last. Samas kasutame noortekeskuse ruume Antsla Tarbijate Ühistu rendipinnal. Muusikakooli võiks ilusti gümnaasiumihoonesse ilgutada, mille tulemusena laheneks ka ruumipuudus linna kultuurimajas. Keegi ei näe pikalt ette.

Passiivne olek maksab varsti meile kätte. Kui meie ei otsusta, otsustavad teised, kas tõesti vallavalitsus tahab seda. Kõige hullem on ka see, et meil vallas pole enam juristi. Olen hoidnud keelt hammaste taga. Merike pole ühtegi oma viga tunnistanud. See on kõige halvem näitaja. Vald ei hooli oma inimestest. Vallavalitsuse poolt tehtud vea tõttu käiakse ühe inimesega kohut, kuigi on näha, et vald on selle juba ette kaotanud. Samas teisele, kel pole õigust nõuda ega saadagi, jagatakse õigusi ja raha. Rääkimata esilekerkinud kriminaal-asjadest.”

Tiit Tõnts testamendist

2016. aasta 14. jaanuaril olen Tiit Tõntsuga vestelnud Tsooru rahvamaja muuseuminurgakeses. Hea, et see vestlus on jäänud lindile, tagantjärele hinnates võib seda pidada Tiit Tõnts testamendiks Antsla valla rahvale. Hiljem olen paaril korral käinud välja mõtte vestlust jät-kata, kuid Tiitu tabanud haigus tegi oma töö, kokkusaamised lükkusid aina edasi.

Tiit püüdis kuni viimaste elupäevadeni olla rahva keskel niipalju kui tervis seda võimaldas. Need mälestused siin täidavad vaid väikese osa tema töödest-tegemistest. Kõrvalle on jäänud Antsla Tarbijate Ühistu nõukogu juhtimine, Võrumaa Omavalitsuste Liidu eesotsas olemine ja valla jahimeeste tegemised. Kõigest pikemalt võiks rääkida mõnel mälestusõhtul.

Tiidu mõtteid tasub meelde tuletada, üks neist sobib eriti hästi selle ülevaate lõpetamiseks.

Tiit Tõnts: „Antsla vallas ja vallavalitsuses ei näe keegi pikalt ette, sest tegeletakse vaid jooksvate küsimustega ja hoitakse oma kohast kinni. Üldine passiivne olek maksab varsti kätte. Ja veel – Merike pole ühtegi oma viga tunnistanud, mis on kõige halvem näitaja.”

Tiit Tõnts lahumine

Tiit Tõnts pani vallavanema ameti maha varsti juba kümme aastat tagasi. Ta oli iseseisvuse taastanud Eestis selle algusajast alates kõige kauem ametis olnud vallavanem. Ta on saanud rohkesti teenetemärke ja autasusid:

- Valgetähe IV klass 2006
- KL Valgeristi II klass 2015
- KL Valgeristi III klass 2006
- KL Teenetemedal I klass 2011
- KL Teenetemedal II klass 2009
- KL Teenetemedal III klass 2001
- Võrumaa maleva Teenetemärk 2004
- PPA teenetemedal
- PPA Lõuna prefektuuri abipolitseiniku teenetemärk 2014

Ülevaate lõpetuseks veel kord üks väljavõte Mare Kuljuse järelhüüdest: „Tiit oli hea mees. Inimene suure algustähega. Olles oma töö tõttu kokkupuutes väga paljude inimestega on nende mälestused Tiidust kui rahvamehest, kes oli kõigiga sõbralik. Ta oli päikeseline mees, kes suutis inimeses luua hea tunde. Temas ei olnud uhkust ega ülbust. Pistis igale kää pihku, olgu see siis saks või lihtne inimene. Tema jaoks olid kõik tema inimesed. Kohalike inimeste südames oli tal eriline koht, see elab edasi mälestustes.”

Tiit Tõnts saadeti Antsla metsakalmistu kabelist viimsele teekonnale 7. jaanuari pärastlõunal. Teda oli tulnud ära saatma väga palju inimesi, on ju Antsla vald Tiit Tõnts elutöö.

Foto: Arved Breidaks

Kui vallavalitsus hoolib vähe sündivuse kasvust

Kalle Nurk

10. veebruaril istus Antsla valla arengu- ja planeerimiskomisjon koos ja vaagis Lusti lasteaia seotud küsimusi. Jutt käis peamiselt Lusti lasteaia teise tiiva 1200 ruutmeetri suuruse pinna kasutamise üle. Kui lasteaia juhataja Jüri Kiidron neli aastat tagasi lasteaia juhatajana tööle asus, oli tema kindel soov luua lasteaia nn tasandusrühm. Volikogu komisjonides tema idee piisavat toetust ei saanud. Nüüdseks on tänu tugispetsialistide tööle võtmisele ka vajadus tasandusrühmaks kadunud.

Kuid jätkuvalt on teravalt päevakorras vajadus täiendavate söime- ja liitrühma kohtade järele. Näiteks praegu on neisse rühmadesse ootel kuus last. Telefonitsi on lasteaia kohta ära öeldud kolmele lapsevanemale, kelle võsukesed on alla kolme aasta vanad.

Alates läinud sügisest ei ole Kuldre lasteaia vabu söimekohti. Seetõttu oligi 2022. aasta valla eelarvesse lisatud 15 000 eurot Lusti lasteaia söimerühmade moodustamiseks. Jüri Kiidron juhtis komisjoni liikmete tähelepanu ka tõsiasjale, et valla investeringutekavas lähevad suured summad koolile ja muudele hoonetele, eelkõige laste hoidudele, eelkõige laste hoidudele, kes aga hakkab siis neis koolides käima, kui lasteaed unustada. Kogu hariduselu algab ju lasteaia. Hea, et viimastel aastatel on Antsla vallas nõudlus lasteaia kohtade järele kasvanud, see annab lootust, et noored on kinnistumas Antsla valda. Veel kord – noorte maale elama asumise takistuseks ei tohi saada lasteaia kohtade vähesus või isegi puudus.

Arengukomisjonis Raivo Vallner rõhutas ka seda, et haridus- ja teadusministeeriumi poolt on üldine surve gümnaasiumide sulgemiseks suur. Peaksime lastehoidu ja noortega seonduvat käsitlema koos, et ära hoida noorte lahkumine Antsla vallast.

Teisaldatav generaator.

Arutluse käigus tuli välja, et tegelikult pole lasteaia kohtade puudust. Lapsevanemad panevad küll oma lapse kirja, kuid ei vii lapsi lasteaeda järjepidevalt, vaid vastavalt oma äranägemisele. Lapse äranägemise järgi lasteaeda viimise põhjuseks nähti madalat kohamaksu, mis on jõukohane maksta, vaatamata sellele, kas laps käib lasteaia või mitte. Nii leidiski komisjon, et kohtade puudumine tuleks lahendada hoopiski kohamaksu tõstmise näol. Komisjoni liikmed aga jätsid tähelepanuta, et lapsele on tähtis ka oma pere. Kui vanematel on tööst vaba aeg, mida nad tahavad veeta koos lapsega, siis peaks neile see õigus ka jääma. Vald ei tohiks neid survestada laste ilmtingimata lasteaeda viima. Ja kui mõni laps jääbki mõneks päevaks koju, on see positiivne näitaja kõigile. Praegu on lasteaia rühmad viimse kohani täis, mistõttu lasteaia ei toimu lapse kasvatamist, kogu töö piirdub vaid nende hoidmisega.

Veebruarikuu volikogu istungil tuligi abivallavanem Kurmet Mürsepp välja eelarve muutmise parandusette-

panekuga: võtta ära 15 000 eurot vajamineva söimerühma projektoerimisraha ning see kulutada kriisimeetmete tagamiseks. Mõeldud on materjalide ja seadmete soetamist vastavalt Antsla kriisikomisjoni 2022. aasta tegevuskavale. Mida selle 15 000 euro eest soetatakse, kriisikomisjon teada ei saanud, ka Kurmet ei osanud midagi konkreetsemalt öelda. Jutt käis teisaldatava generaatori soetamise vajadusest. Teisaldatavad generaatorid tulid päevakorda pärast paar aastat tagasi Lõuna-Eestis toimunud pikka elektrikatkestust. Siis hakati Eestis sisuliselt mõtlema ka kriisiolukorrale. Ka Antsla vallas moodustati kriisikomisjon. Miks aga kriisikomisjon jõudis generaatori soetamise vajaduseni alles 2022. aasta veebruarikuu, kui vallavolikogus toimus eelarve teine lugemine. Ja miks vallavalitsus näeb selle raha leidmise võimalusena just lasteaia söime lisakohtade loomise raha äravõtmisena?

2022. aasta kriisikomisjoni tegevuskavas on Kurmet Mürseppale pandud kohustus teha koostööd Antsla lin-

nas asuva Olerex tanklaga saavutamaks valmisolek generaatori kasutamiseks koostöös OÜ-ga SW Energia, et tagada katlamajade töö elektrikatkestuste korral Vana-Antslas. Kurmet Mürsepa tööülesannete hulka ei kuulu Lusti lasteaia eluga kursisolemine. See, et ta pole ennast kurssi viinud lasteaia vajadustest, pole põhjuseks seal raha äravõtmiseks. Seda enam, et puudub põhjalikum selgitus raha kasutamiseks. Miks aga ei kaitsenud lasteaeda investeerimise vajadusest vallavanem Avo Kirsbaum, kes otseselt vastutab lasteaia toimiva eest ja volikogu esimees Merike Prätz, kes esindab volikogu lasteaia lastevanemate nõukogu?

Arengukomisjoni esimees Kaspar Kurve, kes jälgis volikogu istungit haigevoost, oli väga häiritud volikogu otsusest võtta Lusti lasteaialt ära ainuke investering ehk 15 000 eurot. Külalhe toimetusele ta teatas, et on enne volikogu istungit pikalt rääkinud volikogu esimehega lasteaeda investeerimise vajalikkusest. Kahjuks pooldasid nii vallavanem kui ka volikogu esimees Lusti lasteaialt 15 000 euro äravõtmist ja selle kulutamist 2022. aasta kriisi tegevuskava täitmisele.

Tekib küsimus, kas lasteaia juhataja ja Lusti lasteaia lähiaastate arengukava, mis vallavalitsuse ja volikogu poolt heaks kiidetud, ei maksa vallavalitsuse ning volikogu liikmete silmis midagi? Kelle kätes on ikkagi Lusti lasteaia tulevik? Lasteaia teema võiks päevakorda võtta ka noortevolikogu. Käivad ju lasteaia nende nooremad õed-vennad. Ja eks ole noored ise varsti need Antsla valla inimesed, kes loovad pered ning sünnitavad lapsi.

Just nendele noortele mõeldes peakski Antsla vallavalitsus uuesti pead kokku panema ja Lusti lasteaia probleemidele mõistliku lahenduse leidma.

IN MEMORIAM

Heli Palm

10.01.1939 – 27.02.2022

27. veebruaril lahkus meie keskelt tulihingeline kaasaraäkija Heli Palm. Heli on ennast nimetanud „mustaks lambaks”, kes lööb lahinguid igapäevaga. Kui temale miski ei meeldinud, oli tüli lahti. Heli oli südamega maaelu juures ja tundis muret selle tuleviku pärast. Kolhoosiaegsed tsoorulased õppisid teda tundma põllubrigadirina, kes oskas oma töötajate eest seista. Heli poliitilised vaated süttisid Balti keti ajal, mille üheks lüliks ketis oli temagi. Järgnesid osalemised erakondades, kes maarahva nägu. Ta jõudis isegi mitmel korral Toompeale oma meelt avaldama. Heli rääkis valjuhäälselt kaasa vallaelus. Ta oli alati kohal, kui teemaks Tsooru kant ja selle inimesed. 2007. aastal asutati Tsooru eakate seltsing „Elulõng”, mille liige ja eestvedajaks ta oli 15 aastat. Heli on öelnud, et ei mahtunud kunagi tunnustuse saaja nimetusse, sest otsustajatele ei meeldinud tema otsekohesus. Tunnustus ei peagi olema alati paberil või medalitena nähtav. Kõige parem tänu on see, mida inimesed temast mälestustes edasi kannavad.

Enne – Heli oli Tsooru eakate seltsi Elulõng kokkukutsuja, mille eestvedajaks jäi kuni elu lõpuni. Ta oli rõõmsa- ja kindla-meelse. Ühe sõnaga öeldes Heli oli Heli.

Krista – Heli oli väga reisihimuline. Ta reisis igal võimalikul juhul. Elu töökamad aastad möödusid kolhoosis, mis kinnistasid ka tema poolehoidu sellesse ajaperioodi. Eks üheks nõukogude aja idealiseerimise momendiks olnud seegi, et tema lähedane sugulane on hukkunud Teise maailmasõja ajal Velikije Luki all peetud ägedate lahingute käigus. Heli lemmiklilleks olid punased nelgid.

Peeter – Viimased paarkümmend aastat on Tsooru keskuses olnud vaid kaks kanget naist – Asta Kalanüp (14.X 1932 – 7.VI 2019) ja Heli Palm. Nüüd on mõlemad meie seast lahkunud ja elavad edasi vaid mälestustes.

Sain Heliga tuttavaks siis, kui ta korraldas kolhoosi vana busiga pensionäridele ekskursiooni. Roolis istus siis Toivo Võro ja vägesid juhatas Heli Palm. Igapäevases suhtluses või poesabas seistes ei avaldu inimese iseloom. Kuid väljasõitudel juhtus nii mõndagi. Panin tähele, et Helil on kange iseloom, ta näitas nii mõnele, sealhulgas minule koha kätte: ikka kippus keegi hilinevama või omapäi grupit eemalduma. Pärast Heli tehtud märkust seda enam ei juhtunud.

Heli oli sotsiaalselt aktiivne nagu praegu tavatsetakse öelda: ta käis kõigil külakoosolekutel, kus alati ütles välja oma seisukoha. Ta jõudis olla mitmes erakonnas ja korra käia isegi Tallinnas miitingul.

Asta ja Heli olid kaks eakat naist, kelle süda valutas, et Tsooru pargis on vennaskalm hooldamata. Kepile toetudes käisid nad jõudumööda kalmu korrastamas, nende viidud kunstlillede kimp peaks praegu seal olema.

Elulõng tähistamas 10. asutamise aastapäeva. Pildi vasakus servas on rõõmsameelne Elulõnga asutajaliige ja eestvedaja Heli Palm. Pilt on tehtud 12. aprillil 2017. Foto: Kalle Nurk

Valla demokraatlikust juhtimisest pärast valimisi

Kalle Nurk

Teatavasti toimusid 2021. aasta oktoobris kohalike omavalitsuste volikogude valimised. Antsla vallas oli 3723 valimisõiguslikku kodanikku, neist hääletamas käis 60,3 protsenti. Valimisliit Antsla-Urvaste (VAU) kogus kõigist hääletest 52,3 protsenti ning sai võimaluse ilma koostööpartnerita moodustada valitsuse. Kuna eelmise volikogu valimisliit Ühisjõud, mille eesotsas oli Tiit Tõnts, enam oma nimekirjaga välja ei tulnud, liitusid nende volikogu liikmed VAU-

ga. Samuti ei pannud oma nimekirja kokku kaks hooaega tegutsenud valimisliit Me Elame Siin. Ka nende suuremale häälemagnetile Veiko Hauga sele sobis kõige enam VAU tegevus. Sellega oli VAU saanud oma kandidaatide nimekirja suurema osa eelmise volikogu liikmetest, mis tõi ka etteaimatava võidu valimistel. Valimistulemustest lähtudes võib öelda, et üle poolte vallakodanike on rahul vallas toimuvaga ning soovib sama teed edasi tallata. Rahul oldi ka vallavalitsuse tööga, sest kõige enam toetushääli anti vallavanem

Avo Kirsbaumile.

Demokraatia on siiski nagu õhuke jää. Mõnikord mõni hääle või protsent võib olukorrale anda teise suuna, mida peaaegu sama palju inimesi tegelikult ei soovi. Selle üheks tõestuseks on ka viimased valimised. Nii näiteks oli teiseks häälemagnetiks Eestimaa Rohelised esinumber Kaspar Kurve, kes lubas valimiskampaaniat tehes vallas läbi viia suuri muutusi. Tema lubas võidu korral tekitada vallas olukorra, kus rahval on soov elada just Antsla vallas. Mõõdunud neli aastat on näidanud,

et väikevallana pole saavutatud loodetud tulemusi ja elanike väljavool jätkub endises tempos. Teise vallaelus muudatuste lubajatest nähti Eesti Konservatiivse Rahva-Erakonnas (EKRE) kandideerinud Kenno Rootsi. Kõik need kolm eelnimetatud vallakodanikku said otsesemandaadi. Ülejäänud 14. valitud volikogu liikmel on otsustusõigus taskus tänu nimekirjakaaslastele.

Statistiliste numbrite kombineerimine annab aluse öelda, et Antsla valla volikogus on pärast valitsuse moodustamist ja volikokku tulnud asendus-

liikmete hääle toel vaekaus kaldunud teisele poole. On ju praeguse vallavalitsuse teinud volikogu liikmetel kokku 554 valijahääled 651 opositsioonihääle vastu.

Vahel öeldakse, et statistika on arvude kogum, millest annab välja voolida mitmesuguseid järeldusi. Siinkohal tuleb meelde Tiit Tõntsu tähelepanek, et tema ajal kulges vallavalitsuse töö kõige edukamalt, kui erakonnad väga ei vastandunud, kui üldist parteijuttu oli vähem. Ka praeguses vallavalitsuses võiksid Avo Kirsbaum Kaspar Kurve ja Kenno

Roots olla sõbralikus koostöös ja moodustada mõttelise valimisliidu Antsla Valla Rahva Heaks.

Väljaandja:
MTÜ Tsooru Koidukiired
Toimetaja: Kalle Nurk
e-post:
antsla.kulaleht@gmail.com
Järgmine Külaleht ilmub kahe kuu jooksul.